

Lausunto

27.05.2022

Asia: VN/1258/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta

1. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain lukua 7 Palkkatuki koskevat kysymykset

1 § Palkkatuki (sis. palkkatuen määritelmän)

- **Lisättäisiin palkkatuen tarkoitukseen vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien työn saannin ja työelämään osallisuuden lisääminen.**

TUUMA-verkosto kannattaa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden sekä 60 vuotta täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien lisäämistä palkkatuen tarkoitukseen. Esitämme mukaan lisättäväksi osatyökykyiset.

2 § Palkkatuen yleiset edellytykset

- **Rajattaisiin palkkatuetun työn kohderyhmää**

TUUMA-verkosto arvioi, että ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella henkilöiden rajaaminen ulos palkkatuetusta työstä on ongelmallista ja voi johtaa tarpeettomaan työttömyysjaksojen pitkittymiseen. Tässä pitäisi olla mahdollista käyttää tapauskohtaista harkintaa palkkatuen myöntämisessä myös 25–49-vuotiaiden osalta.

Suoritettuna koulutuksen osalta osaaminen voi olla vanhentunut. Pitkäaikaistyöttömällä on osaamisvajetta, jos hänellä ei ole merkittävää tai ajantasaista ammatillista osaamista ja kokemusta, joten hän ei työllisty helposti nykyisille työmarkkinoille palkkatuenkaan kanssa. Palkkatuettu työ välityömarkkinoilla on monelle ainoa mahdollisuus työllistyä.

Kaikilla, erityisesti 25–49 vuotiailla, ei välttämättä ole yhtäläisiä mahdollisuuksia hakeutua (ammatilliseen) oppisopimuskoulutukseen mm. alueellisesta tarjonnasta ja asuinpaikkakunnasta

johtuen, mikä saattaa olla ainoa mahdollisuus tälle kohderyhmälle saada palkkatukea työttömyyden ensimmäisten kuukausien aikana.

3 § Työnantajaan liittyvät palkkatuen edellytykset

- **Työnantajiin lisättäisiin hyvinvointialue ja poistettaisiin luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa (kotitalous)**
- **Tuotannollisista tai taloudellisista syistä viimeisten 12 kuukauden aikana irtisanoneelle työnantajalle tuki voitaisiin myöntää, jos tämä on ottanut saman määrän henkilöitä työhön irtisanomisen jälkeen**
- **Palkkatukea ei myönnettäisi uudestaan työnantajalle saman henkilön palkkaamiseen poikkeuksena vamman tai sairauden perusteella, oppisopimuskoulutukseen tai 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaistyöttömän työllistämiseen myönnetty tuki tietyin edellytyksin**

TUUMA-verkosto kannattaa hyvinvointialueen lisäämistä työnantajiin.

Se, että samalle työnantajalle ei myönnettäisi uudestaan saman henkilön palkkaamiseen palkkatukea, voi aiheuttaa eriarvoisuutta, koska pienillä paikkakunnilla työnantajia on vähän (yhdistykset, työpajat, kunta, hyvinvointialue). Tehtävä työ ja siitä saatava osaaminen voivat työnantajalla vaihdella kausittain. Lisäksi samalla työnantajalla voi olla erilaisia tehtäviä, joihin sijoittua. Työnantajalla voi olla myös tarve toteuttaa työ jaksoittain esimerkiksi kausityön tai tilauskannan mukaan. Lyhyissä työkajoissa ja palkkatuetun henkilön vaihtuessa alkuperehdytyksen osuus kasvaa eikä ole osapuolille mielekästä ilman jatkonäkymiä. Lyhyellä jaksolla henkilö ei saavuta riittäviä työelämävalmiuksia Käytäntö ei tarjoa pitkäaikaistyöttömien tarvitsemaa tukea. Saman henkilön palkkaamiseen tarvittaisiin joustomahdollisuus.

5 § Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

- **Työnantajan sivukuluja ja lomarahaa ei jatkossa luettaisi palkkatuella katettaviin kustannuksiin**
- **Muita tarkennuksia tukikelpoisten kustannusten määritelmään**

TUUMA-verkosto ei kannata esitystä palkkatuen kohdistamisesta palkkauskulujen sijaan vain palkkakuluihin. Sivukulujen jättäminen palkkatuen ulkopuolelle vaikeuttaa huomattavasti kolmannen sektorin toimijoiden mahdollisuutta pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Sivukulujen poisjättäminen helpottaa hakemusten ja maksatusten viranomaiskäsitelyä, mutta vähentää työnantajien kiinnostusta ja mahdollisuuksia palkkatukityöllistämiseen erityisesti yhdistyksissä. Ilmoitetut palkkatukiprosentit eivät myöskään anna oikeaa kuvaa todellisista palkkauksen kustannuksista, koska tuki ei kata sivukuluja ja lomarahaa.

6 § Palkkatuen määrä ja kesto

- **Tuen määrä olisi työttömyyden kestoista riippumatta 50 % palkkakustannuksista**

- **Tuen kesto 5 tai 10 kuukautta, kuitenkin enintään työsuhteen pituinen**
- **Palkkatuki voitaisiin myöntää uudelleen toiselle työnantajalle heti edellisen palkkatukijakson päätyttyä, jos henkilö kuuluisi edelleen palkkatuen kohderyhmään ja tuen myöntäminen olisi tarkoituksenmukaista**

TUUMA-verkosto arvioi, että viisi kuukautta on liian lyhyt aika oppia ja perehtyä uusiin tehtäviin. Myös 12 kuukauden jakso tulisi olla mahdollinen. Lyhyet jaksot lisäävät hallinnollista työtä ja alkuperehdytyksen osuutta työnohjauksessa. Lyhyet rekrytoinnit valintaprosesseineen, paperitöineen, riskeineen ja perehdytyksineen eivät houkuta työnantajiakaan. Palkkatukityö tulisi olla mahdollista toteuttaa esim. kahdessa jaksossa työnantajan työtehtävien mukaan. Saman henkilön palkkaamiseen samalle työnantajalle tarvittaisiin joustomahdollisuus mm. kausityön, uhkaavan työttömyyden jatkumisen tai paikallisen työtarjonnan perusteella.

Eryteisesti isojen yleishyödyllisten yhdistysten osalta 50 % tuen osuus on erittäin ongelmallinen taloudelliseksi luettavan toiminnan (kauppavaikutukset) laajuuden takia. Näiden yhdistysten toiminta ajettaneen alas. Vaikutukset kohdistuisivat kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin työttömiin.

7 § Palkkatuki alentuneesti työkykyisen palkkaamiseen

- **Tuen määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista**
- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukauden ajaksi sillä perusteella, että vamma tai sairaus vaikeuttaa huomattavasti sopivan työn saamista**
- **Tukea voitaisiin jatkaa samalla työnantajalla tietyin edellytyksin enintään 24 kuukauden jaksoissa.**

TUUMA-verkosto esittää, että kolmannen sektorin toimijoilla tuen määrän tulisi olla 100 % alentuneesti työkykyisen palkkauskustannuksista. Palkkatuen keston tulisi olla 12 kk henkilöillä, joilla työttömyys on kestänyt vähintään 12 kuukautta viimeisen 14 kuukauden aikana. Hyvänä pidämme mahdollisuutta jatkaa samalla työnantajalla ja pidemmin tukijaksoin.

8 § 100 prosentin palkkatuki

- **Tuki myönnettäisiin 10 kuukaudeksi. Tukikelpoisia palkkakustannuksia korotettaisiin kertoimella 1,23 työnantajan sivukulujen kattamiseksi laskennallisesti.**
- **100 prosentin palkkatuki olisi mahdollinen kaikille yhdistyksille, säätiöille ja rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille**
- **Jos työnantajan toiminnalla on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin de minimis -tukena. Muussa tapauksessa tuki olisi EU:n valtiontukisääntelyn ulkopuolista tukea. Arvioinnin kriteereistä säädettäisiin erikseen valtioneuvoston asetuksella.**

TUUMA-verkosto toteaa, että esitys tulisi huomattavasti heikentämään järjestöjen mahdollisuuksia työllistää heikossa työmarkkina-asetmassa olevia henkilöitä. Vaikutukset tulisivat kohdistumaan erityisesti järjestöihin, joilla myytyjen tavaroiden ja palvelujen arvo on yli 100 000 euroa vuodessa. Kolmannen sektorin isot työllistävät toimijat eivät voi työllistää 100 % palkkatuella kuin yksittäisiä henkilöitä vuositasona. Näiden yhdistysten tukipalvelutoiminta supistuu oleellisesti (mm. työpajat). Järjestöissä palkkatukityöllistettyjen määrä vähenisi merkittävästi. Vaikutukset ovat suuria erityisesti pienissä kunnissa, joissa muutoin vähän palvelutoimintaa.

Tukijakson pituuden tulee olla 12 kk, jotta sillä on pitkään työttömänä olleen henkilön kannalta vaikutusta.

10 § Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen

- **Palkkatuen määrä oppisopimuskoulutuksessa olisi 50 % ja pysyisi samana koko koulutuksen keston ajan**
- **Palkkatukea myönnettäessä tuki olisi mitoitettava koko sille ajalle, jonka työ- ja elinkeinotoimisto arvioi tarkoituksenmukaiseksi.**
- **Tukea voitaisiin jatkaa, jos henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukainen oppisopimuskoulutuksen kesto muuttuu koulutuksen aikana**

Tuuma-verkosto pitää esitystä pääosin kannatettavana. Kuitenkin 50 %:n tuki ole vielä riittävä monellekaan kolmannen sektorin toimijalle. Yhdistykset voivat laajentaa oppisopimuspaikkojen tarjontaa vahvemmin resursoituna.

11 § Tuella palkatun siirtäminen

- **Edelleen siirtämisestä tehtäisiin erillinen päätös ja säädettäisiin edellytykset edelleen siirtämiselle**

Näkemyksemme mukaan erityisesti kolmannen sektorin toimijoille tämä ei olisi jatkossa näin toteutuessaan taloudellisesti kannattavaa toimintaa.

2. Huomioita lukuun 7a 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki

Huomioita 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuesta (luku 7a, uusi luku)

- **Tuki on uusi**
- **Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.**
- **Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista 10 kuukaudelta, kuitenkin enintään työsuhteen keston ajalta.**

- **Tukikelpoisina kustannuksina pidettäisiin samoja palkkakustannuksia kuin palkkatuetussa työssä.**

TUUMA-verkosto kannattaa ehdotusta palkkatuen myöntämisestä 55 vuotta täyttäneille. Tuki tulisi myöntää 100 % suuruisena ja tukijakson olla vähintään 12 kuukauden mittainen.

3. Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

Huomiot elinkeinotoiminnan käsitteen muutoksiin

- **Työvoimakoulutuksen yhteishankinta (5 luku 7§) ja työolosuhteiden järjestelytuki (10 luku 3§)**
- **Työllisyyspoliittinen-avustus (säädetäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetulla asetuksella)**
- **Työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan muuttaminen**

Taloudellisen toiminnan määrittelyä tulee vielä tarkentaa yleishyödyllisten toimijoiden osalta. Kolmannen sektorin toimijoiden osalta, jotka harjoittavat elinkeinotoimintaa ja työllistävät sen toteuttamiseksi pitkäaikaistyöttömiä, de minimis -tukiehtoa ei tulisi soveltaa laisinkaan. Yhdistyksille, säätiöille ja voittoa jakamattomille yrityksille, joilla on taloudellista toimintaa, mutta joiden toiminnalla ei ole vaikutusta EU:n jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, kuten paikallisella kierrätyskeskustoiminnalla, voitaisiin palkkatuki myöntää muuna kuin valtiontukena.

4. Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

Huomiot sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamiseen

TUUMA-verkosto huomauttaa, että palkkatuki uudistuksessa tulisi ottaa huomioon, miten yhteiskunnallisten yritysten työllistämisen edellytyksiä voidaan parantaa. Yhteiskuntavastuuta kantavien ja yleishyödyllisten toimijoiden erityisyydestä ja tukemisesta tulisi pitää kiinni. Sosiaalisten yritysten osalta tilannetta ajatusta lain kumoamisesta tulee selvittää ja tarkastella vielä tarkemmin.

5. Huomiot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain muihin lukuihin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

Kommentit julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista annetun lain lukuihin 1, 2, 3, 11, 12, 13 ja 14, 7 luvun 4, 9 ja 12-15 §:iin ehdotettuihin muutoksiin tai esitysluonnoksen liitelakeihin

- **Mainittuihin lukuihin ja lakeihin on tehty vähäisiä tai teknisiä muutoksia.**

Ei kommentoitavaa.

6. Yleiset huomiot

Yleiset huomiot:

- a. Huomiot ehdotetun sääntelyn suhteesta hyvään hallintoon ja perustuslakiin**
- b. Huomiot esitysluonnoksen vaikutusarvioinnista**
- c. Muuta kommentoitavaa**

Monessa kunnassa kolmannella sektorilla on keskeinen rooli palkkatukitoiminnassa ja erityisesti heikommassa asemassa olevien ja vaikeimmin työllistyvien osalta. Tässä on kuitenkin yhdistysten 100 % palkkatuella keskeinen merkitys jatkossakin. On vaikea nähdä, että esitetyin muutoksin yrityksiä saataisiin suuressa määrin näitä henkilöryhmiä palkkaamaan. Yhdistyksien mahdollisuudet toiminnan jatkamiseen uudistuksen jälkeen onkin tarpeen varmistaa.

Rutanen Juha

Maaseutupolitiikan Työn ja yrittäjyyden uudet mahdollisuudet maaseudulla -verkosto (TUUMA-verkosto) - Lausunto on valmisteltu yhteistyössä HYMY-verkoston kanssa.